

RĪGĀ

2019. gada 23. aprīlī
Nr. 1-23/82_e

Ministru prezidentam
vk@mk.gov.lv

Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam
kd@kd.gov.lv

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai
info@chamber.lv

Par Finanšu sektora attīstības padomes
2019. gada 25. aprīļa sēdē izskatāmajiem jautājumiem

A. god. Kariņa kungs!

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) lūdz iekļaut papildus jautājumu 2019. gada 25. aprīļa Finanšu sektora attīstības padomes sēdes darba kārtībā (aicinām šo jautājumu skatīt arī slēgtas sēdes gadījumā, ņemot vērā steidzamību). Jautājums attiecas uz Nacionālo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtēšanas ziņojumu (turpmāk – Nacionālais riska novērtējums), kura papildinājumi tiek gatavoti apstiprināšanai jau tuvākajā laikā.

2017. – 2018. gadā kopīgi valsts iestāžu un kredītiestāžu darbā ir panākts finanšu sektoram piemītošo kopēju risku ievērojams samazinājums. Ievērojami no 65 procentiem 2015. gadā līdz 90 procentiem 2018. gada decembrī ir pieaudzis Latvijas un ES valstu noguldījumu apjoms Latvijas kredītiestādēs, samazinājies arī veikto ārvalstu klientu maksājumu transakciju apjoms no augstajiem 35 miljardiem *euro* 2015. gada ceturtajā ceturksnī līdz mazāk par 10 miljardiem *euro* 2018. gada ceturtajā ceturksnī. Šie ir ievērojami panākumi, tomēr nepieciešams turpināt darbu gan pie risku atbilstošas identificēšanas, gan adekvātas vadības, kas nodrošinātu gan finanšu sektora, gan visas tautsaimniecības turpmāku attīstību.

Asociācija pateicas Finanšu un kapitāla tirgus komisijai (turpmāk – FKTK) par iespēju iepazīties un pārrunāt ar FKTK Atbilstības kontroles departamenta kolēģiem viņu sagatavoto sektorālā risku novērtējuma projektu. Projektā norādītie būtiskākie riski primāri izriet no ārvalstu klientu, kas pārstāv NVS valstis vai Austrum Āzijas valstis, kuru starpā, īpaši izceļama Krievija, apkalpošanas. Šie klienti, kas ir arī Latvijas saimnieciskās darbības subjektu būtiski sadarbības partneri, savus darījumus (saimniecisko darbību) strukturē izmantojot likumā atļautus juridiskus veidojumus, cita starpā arī ar likumu neaizliegtus čaulu veidojumus.

Līdz ar to Latvijas ģeogrāfiskais risks ir viens no galvenajiem riskiem. Ģeogrāfiskais risks galvenokārt tiek saistīts ar likumā neaizliegtu čaulas veidojumu apkalpošanu Latvijas kredītiestādēs un pakalpojumu sniegšanu ārvalstu klientiem, tomēr tas ir arī tieši saistīts ar Latvijas uzņēmumu ikdienas saimniecisko darbību. Tātad ģeogrāfiskajam riskam ir pakļauti šādi Latvijas uzņēmumi:

- 1) kuru īpašnieki (patiesā labuma guvēji) ir no NVS vai Austrumu Āzijas valstīm;
- 2) kuriem ir pastāvīgi un nozīmīgi darījumi ar minēto valstu uzņēmumiem un pilsoņiem gan par izejvielu iegādi no šīm valstīm, gan Latvijas uzņēmumu produkcijas eksportu uz tām;
- 3) kas sniedz loģistikas un tranzīta pakalpojumus šo valstu uzņēmējiem un pilsoņiem.

Krievijas uzņēmumi, pilsoņi un nozares ir īpaši izceļami, jo tie ir pakļauti pastāvīgi mainīgām un pieaugošām starptautiskajām finanšu sankcijām.

Riski, kas saistīti ar šādu klientu apkalpošanu vai Latvijas uzņēmumu sadarbību ar tiem, tieši sasaucas arī ar valsts attīstības plānošanas dokumentos ārpolitikas un nacionālās drošības jomā skaidri un nepārprotami identificētajiem riskiem valsts nacionālajai drošībai. Piemēram, ikgadējās ārpolitikas debatēs Saeimā, kas ir nozīmīgākais notikums Latvijas ārpolitikas dzīvē, kuram seko ārvalstu pārstāvji un kurā arī tiek prezentēts ārlietu ministra ar Ministru prezidentu saskaņotais ziņojums par paveikto un iecerēto valsts ārpolitikā, 2019. gadā ārlietu ministrs savā runā Krieviju, ievērojot tās varas īstenoto politiku, min kā galveno draudu nacionālajai drošībai.

Asociācija ir pārliecināta, ka finanšu nozarei, lai turpinātu stiprināt valsts reputāciju un efektīvi apkarotu finanšu noziegumus, pašai jāturpina konsekventa virzība uz augstāko noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (turpmāk – NILLTFN vai AML/CFT) atbilstības standartu ieviešanu. Šo standartu ieviešanai un finanšu sektora turpmākajai attīstībai, visbūtiskākais ir adekvāti un efektīvi pārvaldīt ar nozares sniegtajiem finanšu pakalpojumiem saistītos riskus, kuri atbilstoši jāatspoguļo Nacionālajā riska novērtējumā. Izvēloties biznesa modeļus, tiem atbilstošas riska pārvaldes stratēģijas un veicot individuālo riska novērtējumu, finanšu iestādēm obligāti jāievēro Nacionālā riska novērtējums. Tādēļ ir būtiski kopīgi sagatavot aktuālu, izsvērtu un visus būtiskos riskus aptverošu Nacionālo riska novērtējumu.

Vērtējot mums pieejamo sektorālā riska novērtējuma projektu kopsakarā ar citiem dokumentiem, Latvijas finanšu sektors saņem dažādus, bieži savstarpēji izslēdzošus vēstījumus. Proti, ir norādes par to, ka Latvijas uzņēmēju sadarbība ar NVS valstu, it īpaši Krievijas, vai Austrum Āzijas valstu uzņēmumiem vai pilsoņiem, no AML/CFT un starptautisko finanšu sankciju ievērošanas viedokļa nav vēlama, jo naudas (finanšu instrumentu) plūsmās no šīm valstīm tiek apzināti sapludināti kopā legālie un nelegāli iegūtie līdzekļi. Šī prakse ir identiska tai, ko jau ilgu laiku izmanto, piemēram, starptautiskajām sankcijām pakļautā Irāna un Ziemeļkoreja. Saskaņā ar minēto FKTK sagatavoto sektorālā riska novērtējuma projektu, kredītiestādes tiek uzskatītas par samazināma, vai pat nepieņemama riska iestādēm, ja to klientu vidū vai arī klientu sadarbības partneru vidū ir personas no minētajiem

reģioniem (it īpaši klientiem darījumus strukturējot iepriekš norādītajā veidā). Faktiski šādām iestādēm tiek tieši norādīts, ka tām vajadzētu būtiski samazināt sadarbību vai pat vispār nestrādāt ar NVS valstīm vai Austrum Āzijas valstīm. Vienlaikus dažādos forumos un formātos tiek norādīts uz nepieciešamību attīstīt un pilnveidot ekonomisko sadarbību gan ar NVS valstīm, gan Austrum Āzijas valstīm, t.sk. Ķīnu. Ekonomiskā sadarbība nav praktiski iespējama bez piekļuves finanšu sistēmai, ko Latvijā pamatā nodrošina kredītiestādes. Latvijas uzņēmējiem un kredītiestādēm ir nepieciešama skaidra un saskaņota valsts nostāja jautājumā par sadarbību ar Krieviju, citām NVS valstīm, kā arī Austrum Āzijas valstīm, kuru šobrīd pieejamais riska novērtējuma projekts nesniedz.

Asociācija pilnībā apzinās paaugstinātos riskus, kā arī kredītiestāžu būtisko lomu un atbildību, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu prettiesiskiem mērķiem. Tomēr kredītiestādes nevar aizstāt valsti tās pienākumā izstrādāt un apstiprināt Nacionālo risku novērtējumu. Novērtējumu, kas sniedz skaidru un patiesu, turpmāk individuālajos risku novērtējumos izmantojamu, Latvijai piemītošo risku novērtējumu. Nacionālajam riska novērtējumam arī jāieņem sagaidāmā rīcība risku mazināšanai un vadībai. Ja tas netiek veikts un nav pietiekama skaidrība, vienlaikus attīstās divas vienādi nevēlamas tendences un rīcība – pārlietu liela risku samazināšana, nepamatota atteikšanās no tiem, vai arī tādu risku uzņemšanās, kuri vai nu ir vispār nepārvaldāmi, vai arī nav pārvaldāmi tikai ar pašam tirgus dalībniekam pieejamiem resursiem.

Lai Nacionālais riska novērtējums būtu praktiski izmantojams tālākajos individuālajos risku novērtējumos, efektīvā risku vadībā, kā arī, lai tas palīdzētu radīt kredītiestādēm, finanšu iestādēm un ikvienam uzņēmumam pārskatāmu un saprotamu biznesa vidi, ir svarīgi, ka tajā skaidri nosakām, kādi riski attiecībā uz NVS valstu un Austrum Āzijas valstu investīcijām vai Latvijas uzņēmumu sadarbību ar šīm valstīm ir uzskatāmi par nepārvaldāmiem no valsts nacionālās drošības interešu perspektīvas, vai arī kuru pārvaldīšanā jāievieš kādi specifiski noteikumi (piemēram, atvieglota un pilnīga informācijas pieejamība tiesībaizsardzības iestādēm, lielāko klientu iepriekšējā pārbaude no valsts drošības iestāžu puses un tml.). Finanšu nozares asociācija aicina visus šos aspektus iekļaut Nacionālajā risku novērtējumā. Ievērojot līdzšinējo sadarbību, Asociācija aicina Nacionālo riska novērtējumu papildināt sadarbojoties atbildīgajām valsts iestādēm un Asociācijai gan jau strādājošajos sadarbības formātos, gan, ja nepieciešams veidojot speciālu sadarbības (darba) grupu.

Lūdzam šo vēstuli nosūtīt arī citām Finanšu sektora attīstības padomē pārstāvētajām amatpersonām, institūcijām un organizācijām.

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

Sanda Liepiņa

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**